Ч. 16. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 20. квітня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації:
„Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно.
Зміна адреси 50 сотиків.
Поодиноке число коштує 20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

„Осанна“ і „распни“.

Осанна і распни... Як недалеко від одного до другого. Одного дня — осанна!... Другого дня — распни...

Чи так було тільки тоді, перед 19 віками? Чи тільки на Богочоловікові досвідчено ту сумну правду? Ні! Бо й по 19-ти віках мають свою силу слова Ісуса на хресті: Господи, прости їм, бо не знають, що чинять.

І здавалося тоді товпі, що „осанна“ в її устах — це верх слави. І думала товпа, що її озвірілий крик „распни его“ — буде кінцем правди засудженого на смерть.

І „осанну“ і „распни его“ з уст товпи перемогла дійсність, перемогла правда. Багато тисяч поколінь перемінилось у порох. Не раз і не тисячу разів лунало оте „осанна“ і „распни“ і все згинуло у мороці минулого. Все перебула правда, яка зродилась з воскресення суду товпи засудженого Богочоловіка. І хоч товпа не перевелася, хоч і далі повторяється напереміну „осанна“ й „распни“ — то й тепер і на будуче останеться все одна й та-ж правда, що все минеться, а над ним яснітиме величність перемоги Воскресення.

. . . .

На руїнах міліонів людських родин зявилась серед нас радість, яка перенесла в забуття муки й терпіння вікової неволі і заповідала нове життя. У 1917-ому році товпа опяніла радістю кричала: „Слава Україні!“

І поставили її на суд книжники і фарисеї півночі, а товпа у 1918-ому році заверещала: „Геть петлюрівців! Хай буде дальше спільний казанець!“

Україну замучену, скервавлену поставили на позорище товпи, яка шаліючи кричала: распни!

Здавалось товпі, що самого крику „слава“ вистарчить для збудування нового життя. Думала товпа, що своїм засудом змете з лиця землі правду, яка дрімала у ній-же.

А дух України носився понад своїм народом і благословив його: Господи, прости їм, бо не знають, що чинять!

Товпа і досі не вгамувалась і не бачить, що кожний день зближає світле воскресення невинно замученої країни.

. . . .

Не вірили кати, що жертва їх скінчилась. Посадили цвіт українського народу на лобне місце — списом кров із серця спустити намагаються.

Розшаліла товпа чекає останнього акту дії, яка почалася в 1918-ому році.

Коли так судилося — коли так було писано — станеться. Щоби тим світліше було воскресення.

Віримо, що воно прийде скоріше, заки кати і товпа спамятається.

Встане Україна,
Світ правди засвітить.
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Нема в світі сили, щоби спинила молитву, що окрилює душу людини.

Нема сили темноти, якої не зломилоб світло.

Нема сили, щоби спинила у світі лад заведений Творцем.

Нема таких Зельманів, які задусилиб гомін душі, який заповідає людям волю.

Усе піде за давними Зельманами у безвість забуття. А день воскресний свята весни не минеться, як довго житимуть люде.

Хай ще рік. Хай ще два роки. Хай іще якись час надармо очікують люде суду справедливости.

Але він прийде. Він вже у душах людей гряде.

І не зглянемось, як почуємо із вольних уст на українській землі:

Христос Воскрес!

І відчиняться тоді храми Господні. І всюди радісно дзвони загудуть. І не стане тоді насильників народньої волі. А українські діти на майданах безжурно заведуть хоровід і не розуміючи значіння слів заспівають:

Іде, іде Зельман...

Ст-ко.

Свято весни.

Іде, іде Зельман
Іде, іде його брат,
Іде вся його родина.

Все йде, все минає...

Тепер вже лиш денеде найдеться старенький дідусь, який у закамарках свого мозку заховав давну память про ті часи, коли людина була не своя, а панська.

І вже нікого не осталось у живих із тих часів, коли наші пра-прадіди висловлювали радість такою дивною і незрозумілою сьогодня піснею: Іде, іде Зельман.

І тепер бідують люде. І тепер нужда є постійним гостем селянських хат. Не одному здається, що мабуть ніколи не було людям гірше, як саме тепер. Але напевно кожний засміється з тієї радости, яка колись — давно-давно — появлялася у людей на вид візка, що віз жида Зельмана.

Засміється...

Як пише в „Панських жартах“ Ів. Франко:

Жартуйте, дітоньки, Бог з вами!
Тепер вам вільно жартувать.
А як жили ми під панами,
Так, що не дай Бог споминать!

Бо хтож сьогодня може собі уявити те життя без просвітньої години, коли у людини все залежало від кивка панського пальця?... На той кивок людину гнали на тяжку роботу. На той кивок людину простягали на лаві й окладали буками. На той кивок відривали дитину від матері, дівчину від милого, батька від сімї. На той кивок не ставало людини між живими. Хто може собі сьогодня уявити, що то значить бути в пана на рівні з тяглою худобиною?...

Шукала тоді людина забуття — у панській горілці, а по тверезому — одинока надія й потіха була в Бозі.

Ба — але й доми Божі були тоді під замком. Щойно мав приїхати Зельман і відчинити церковні двері.

Що тоді старші собі думали, того ніхто не збагне. А молодь — раділа. Користала з маленької хвилі, коли могла забути за тяжкі будні і безжурно, по дитячому побавитись. Раділа, що нарешті надїхав Зельман і відчинить двері до церкви. Раділа, що почує радісну вість: Христос воскрес!

Кожний рік приносив і приносить це радісне свято, як кожного року в природі життя перемагає мертвоту. І кожний рік все більше впевнював людей, що для Правди немає смерти. Її можуть збезчестити, оплювати, вбити на час, щоби вона згодом тим краще заясніла у світлі свого воскресення.

І діждались люде хвилі, що Зельман остався лиш у пісні, а й пісня та вже майже зовсім перейшла до історії.

Змінились часи, змінились смутки і радости людські. Завелися між людьми інші Зельмани, які замкнули людям шлях до радости. Остались лиш нащадки тих, що колись раділи приїздом Зельмана і тепер радіють новітніми Зельманами, які на хвилю інколи дрібницею осолодять їм тяжкі будні.

Але зросла велика сила тих, чиїх тяжких дум у давнину годі було збагнути.

Ці не радіють приїздом новітніх Зельманів. Ці не радіють одною воскресною радісною піснею. Ці вже зглибили саму суть Воскресення і обрахowують дні його приходу.

Дарма, що доми Божі позамикані. Дарма, що замісць молитви хулу у них заводять. Дарма, що дзвони не заповідають гарного врожаю. Дарма, що їх гомін затих, бо, мовляв, заколочує спокій новітніх Зельманів.

Інакше це все розуміє тепер Український Нарід.

Сумувати чи радіти?

Поглянути на життя нашого народу, то справді можна сказати — радости тут мало. Один сум ходить по наших селах і лякає людей. Колись напевно оці великі свята, які саме насліли, були би дуже пяними. Бо що робити з горя?

А теперішне горе хоч і не згадуй. Куди не поглянеш — жах збірає. По наших землях — бідуємо ми під Польщею, змагаються з лихом наші на Закарпаттю, життя не мають наші у циганів, а там, де серце нашої землі — там плач і стогін, кров невинних жертв.

Тут у нас — не згадуймо вже про всі інші справи — просто матеріяльна нужда людей дійшла до краю. Нещасливий марний гріш став такою рідкістю на селі, що за ним інколи йде така погоня, як колись за золотом, чи діямантами. І так-же, як погоня за золотом, теперішня погоня за марним грошем змережана злочинами, інколи страшними, неймовірними.

Волосся стає дубом, коли слухаєш.... В Митулині, пов. Золочів, повернув з міста до дому чоловік, що мав привезти трохи грошей з розрахунку, чи для розрахунку з людьми. Що тих грошей — може до сотні золотих. Випровадили його з хати і вбили. Не найшли при ньому грошей, випровадили його жінку і вбили. Ще й зі старшим сином то мало бути, але мала дитина вирятувала його, бо криком стягнула людей на рятунок. — В іншому місці за 6 зол. вбито людину! І таких відомостей можна назбирати чимало.

Як зібрати до купи відомости про страшну людську нужду, та як ще до цього додати отакі страхіття, то навіть щось більше за сум може закрастися в душу.

Але — не будьмо односторонніми. Все таки це є лиш один бік справи. До тогож лиш нужда є загальною, а злочини все таки лиш окремими випадками, які завсігди бувають. Є в нас і другий бік справи, який для нас цінніщий і вартий того, щоби подумати над ним у свято, яке все таки є святом радости.

Кажемо — колись це свято було би пяним. А тепер — подумайте лиш, скільки наших людей у це свято навіть не подивиться на горівку... Коли-ж зважимо, що саме горівка була в нас завсігди причиною нашого найбільшого лиха, то таки мусить в нас прояснитися обличча, що щораз зменшується у нас та важна при-

Всі українці Волині голосують при виборах до сойму 18. травня і до сенату 25. травня на українську листу ч. 18

До сойму голосує лише округа ЛУЦЬК, до сенату ціла ВОЛИНЬ. — Ковельські вибори будуть пізніше.

чина нашого лиха. Це перший заповістник, що наближається до нас справжнє свято радости.

Довго жили ми українці розеднані кордонами і довго кожний головним чином думав про свою блищу батьківщину. Знаємо, що це була одна з причин, що ми не видержали проби, коли довелось стати під зброю за своє визволення. Ми зрозуміли, що мусимо бути соборниками, думати не про части української землі, але про її цілість. Погляньмо, як живо відзивається голос нашого народу тут на страшні знущання над нашим народом на Вел. Україні. Як тісно звязуємось ми з Волиню і йдемо туди з поміччу в потребі; хоч — знаємо — як тяжко самим доводиться переносити тягар невиносимих умовин життя. Хіба це не найкращий доказ, що ми куємо найважніщу основу соборности — один спільний український дух на всіх наших землях? А коли брак тієї спільности був також важною перешкодою на шляху до нашої волі, то хіба тепер не йдемо ми простою дорогою до воскресного дня?...

Ми завсігди самопас ходили і кожний лиш про себе думав. І завсігди бракувало нам сили боротися з загальним народнім лихом, а на все було в нас оправдання: один в полі не воїн. Це також і то найголовніша причина нашого лиха. А погляньмо тепер на ріст наших товариств і організацій, які звязують нас у збірну силу, яка потрібна для народньої праці. Хіба не є ми справді з дня на день міцніщі й певніщі успіху нашої справи? І хібаж цим не можна радіти у це радісне свято?

Нас убивала наша темнота і несвідомість. Погляньмо, як серед злиднів ми все таки находимо у себе навіть гроші і то великі гроші для того, щоби утримувати свої школи, щоби ширити освіту в народі, щоби підготовляти нових громадян-українців з новим українським творчим духом. І це також настроює радісно.

І так усюди, на кожному кроці, у кожній ділянці життя. Справді — навіть серед тяжкої нужди, яку переживаємо, у це велике свято можемо радіти. Радіти тим, що ми вже більше пройшли. Осталось вже менше до нашої мети, на якій нашій нужді буде кінець.

Ножиці — гроза хліборобства.

Ще ніколи не переходив хліборобський стан в Польщі таких тяжких часів, як саме тепер. Усі кажуть, що причиною низька ціна збіжа. Воно багато в цьому правди, але не вся. Кожний знає, що коли би земельні плоди, а головно збіже було дорожче, то доходи в господарстві були би більші, хлібороби мались би краще. І тому кожному ясне, що причиною біди є подешевіння рільних плодів.

Але подивимся на біду в хліборобстві з іншої сторони і спитаймося ось так: чи була би селянинові велика біда також тоді, якби був попри збіжа також дешевий чобіт, плуг, сілька, одіж, нафта, цукор, сіль, якби були низькі податки, всякі публичні данини та всьо то, що мусить рільник до дому купувати? Кожному ясне, що причиною лиха не так подешевіння збіжа, але те, що всьо то, що господар купує, є дуже дороге. Ціни хліборобських плодів, словом усього того, що хлібороб продає, розходяться в протилежну сторону з цінами того, що він мусить купувати, то є з промисловими виробами, розходяться, як ножиці при їх отвирані. І таке розходження цін називають навіть по війні ножицями.

Досі знали ми про такі ножиці на Радянщині, де вони руйнували тамошнє хліборобство. А нині отвираються вони що раз більше і більше в Польщі і викликують щораз більшу хліборобську руїну.

А до чого може воно допровадити? Вже сьогодні видимо, що коли селянський стан перестає ізза зубожіння купувати, то на цьому ґратить купець, а далі ремісник і фабрикант-промисловець. І ґазети оголошують развраз банкроцтва. Мало того. Недавно розпорядив польський міністер залізниць, щоби менше товарових поїздів їздило по краю, бо возити нема що, а годі, щоби порожні вози пересувати від стації до стації, бо то коштує. Далі видав цей міністер другий розпорядок, а саме, щоби не приймати нових людей до залізниць, бо ті, що є, мають вже замало роботи. Зачувати, що доходи з залізниць так сильно впали, що треба було заказати робити якінебудь вклади в будову нових залізниць, бо нема з чого, а старих урядників звільнювати зі служби, пускати їх на пенсію.

Не краще мається нині в других урядах. Хіба суди мають повно роботи, бо банкроцтва всіляких фірм викликують спори, процеси, бо звільнювані з праці робітники доходять також по судах своїх прав, а з другої сторони розпущені від роботи люди допускаються крадіжей та інших злочинів і всьо то опиняється в судах. Ось до чого довели вже досі ці господарські ножиці. А що буде далі?

Годі перебачити наперед, що буде. Але треба матися на обережности. Головно селяни мусять задуматися, як рятувати себе в біді, як господарити, щоби вийти з цього положення оборонною рукою, не попадати в лихварські довги, які можуть найскоріш пускати їх ґрунти на ліцітації.

Недавно був я в Німеччині, в Липську на славних на увесь світ торгах. Трафив я саме на великий хліборобський зїзд, та взяв в ньому участь. І там говорили про те, що недобре їм живеться, та шукали виходу з лиха. Дещо з цих їх постанов придасться і для наших селян, тому про це саме тут також заговорю.

Вони постановили передусім зєдинитися ще більше ніж досі в кооперацію, щоби через неї а не через купців продавати міським споживачам свої плоди, як яйця, масло, збіже, худобу, бо тоді заробіток купців за посередництво припаде в їх руки.

Далі постановили, щоби зменшити управу збіжа, головно жита, бо місто їсть нині менше мучних страв, а більше мяса, головно дробу, яєць, городини, масла, молока. Мовляв — треба підходити під піднебіння споживачів і продавати їм те, що люблять і за що платять.

Радили, як допровадити до того, щоби кошти виробу плодів виносили як найменше. Головно заговорили про марнування гною, та про способи його утримування так, щоби найменше пропадав. Казали, що свині оплачуються лиш тоді, коли їх утримування і тучення скоротити, а зате годувати так, щоби використати пашу як найліпше. Те саме говорили про годівлю молочних коров, а щодо збіжа дбати за те, щоби сіяти найкращі відміни, бо лиш ті можуть використати як слід ґрунт і дати поплатність. Шпарувати, ощаджувати, це не значить запускати ґрунт, вертати до давно закинених облогів, але навпаки використати його як найбільше, сіючи такі рослини, які найбільше поплачують, головно пашні. З пашних звернули увагу на буряки, кінський зуб, люцерну, конюшину, а далі на поправу пасовищ.

Ось декілька з тих питань, які вони там обговорювали. При цьому зазначували, що треба поширяти на селі ощадність в купованні неконечно потрібних промислових виробів, як наприклад дорогої одіжи та всяких витребеньків, без яких можна обійтися і так вести боротьбу з ножицями на селі. Звертали увагу на надмір в уживанні пива і тютюну.

Подаючи постанови німецьких хліборобів до відома нашим, я думаю, що не одна з їх постанов варта застанови, а тоді може й ножиці в Польщі не стануть для нашого хліборобського стану маревом руїни. **М. Творидло.**

Перед більшовицьким засудом.

Харківський суд московських наїздників над 45 членами українського народу, обвинувачеными за приналежність до „Спілки Визволення України“, кінчиться і на днях можна сподіватися присуду. Прокуратори домагаються кари для всіх обвинувачених, хоч розправа виказала, що цілий той суд приготовили вороги української визвольної ідеї при помочи провокації, фальшівництва та іншими підлими способами. А один прокуратор, Михайлик зажадав **кари смерти аж для 21 обвинувачених!**

Чимже вони так страшно провинилися? З їхніх зізнань вийшло, що „Спілка Визволення України“ була українською національною орґанізацією, яка хотіла передовсім зберегти українські національні цінности перед затратою серед більшовицьких реформ на всіх ділянках життя. Більшовики виповіли війну всій українській національній культурі, релігії, зокрема українській самостійній церкви, викривили українську історію та накинули українському народови свої дивовижні форми життєвої творчости, щоб створити свій комуністичний світ. Свідомі члени українського народу, що вложили десятки літ праці для створення власної національної культури, спротивились більшовицьким затіям. Вони бажали незалежної національної держави і згуртувалися в окремій організації для проведення своєї програми. Однак ціла їх робота зводилась до освідомляючої пропаґанди, бо ніякої терористичної акції вони не вели.

І за те більшовики арештували в 1929 р. тисячі людей. Перед суд хотіли поставити спершу 200 людей, потім 100, бо не мали чого публично їм закинути, а вкінці поставлено 45. Решту арештованих або розстріляли в льохах чрезвичайки, або вислали на повільну смерть на Соловецький острів.

В найблищих днях почуємо присуд харківського суду. Який буде цей присуд, легко догадатись. Більшовицькі шакалі жаждуть крови, на вічах і по ґазетах горлають за карою смерти для всіх обвинувачених, а навіть відгрожуються, що винищать українських націоналістів не лише на Радянській Україні, але й за кордоном. Заповідають масові морди, як це зробили з Петлюрою, Кутєповом і т. д. Але забувають, що до часу збанок воду носить, що мають діло не тільки з українським визвольним рухом, але й з цілим культурним світом. Подібно як ідеї не може вбити ніяка сила, так і пануванню злочину мусить скорше чи пізніше прийти конець.

А покищо весь український нарід, деб він не жив, на своїх землях і на цілому світі, протестує з обуренням проти суду більшовицьких злочинців.

Під диктатурою пролєтаріяту.

Заграничні ґазети оголошують листи людей, арештованих при переводженню комуни по селах на Радянській Україні. Читаємо між іншим: „Страшне, що тут діється. Всіх, що не йдуть до комуни, уважають за ворогів і жорстоко переслідують. В ночи нападають на людей, прикладають їм шнур до горла і люди мусять бігти за возом, а вкінці обіцяють їм все, що від них вимагають. Були випадки, що людей виганяли голими з хати, хоч на дворі був мороз. Всюди нужда, голод, слези. Не за земним добром люди плачуть, ні, з тим вони вже розпращалися. Але всі виглядають помочи із заходу. Надія ще їх не опускає“.

Проти більшовицьких релігійних переслідувань.

У Відни відбулися недавно великі збори, на яких представники всіх віросповідань запротестували проти страшних переслідувань релігії в радянській державі. Збори відкрив о. Горникевич, парох гр. кат. церкви, що сам зазнав тих переслідувань, заки втік за границю, а бувший міністер освіти Шміц представив більшовицьку протирелігійну політику, що заборонила всяке навчання релігії, поконфіскувала церкви й переслідує духовенство. Д-р Кох, професор віденського університету, що був якийсь час під більшовиками, показав плякати, на яких більшовики насміхаються з релігії. Такими плякатами обліплені всі вулиці по містах. Від російських еміґрантів говорив ґр. Мусін-Пушкін, вказуючи між іншим на страшну долю дітей, яких більшовики відобрали родичам. Таких дітей є міліони, виставлених на голод і дикі інстинкти. Про переслідування української автокефальної церкви та про харківський процес промовляли інж. Чайка і о. Горникевич. Зібрані прилучилися одноголосно до протесту всего культурного світа проти більшовицьких практик, що мають на меті викорінити основи сучасної духової культури.

Пізнають свої похибки.

Більшовицький диктатор Сталін оголосив у ґазетах, чому спроба насильної колективізації (заведення комуни) на селі не вдалась. Причиною було те, що комуністичні посіпаки допускались ріжних зловживань і то не тільки супроти „кулаків“, але й середняків. Колективні господарства створені скоро, почали скоро розпадатися і навіть ті селяни, що ставились до комуни прихильно, тепер відносяться до них вороже. Насильна колективізація розчаровує пролетаріят і веде до незгоди зі середняком, до скріплення „кулаків“ та упадку поваги комуністів.

Сталін закликує комуністів, щоби вони признались до помилок і завернули з хибного шляху. Боротьба з „кулаками“ є конечна і на місце господарств „кровопійців“ треба завести комуну, але в лагідний спосіб.

Згідно з голосом Сталіна більшовицька влада оголосила розпорядок радянського уряду про злагіднення колективізації, щоб незабаром знову признатись, що ціла та робота це злочин на людській праві.

Більшовицька травнева пропаґанда.

З приводу 1. травня міжнародня комуністична партія рішила викликати у всіх европейських державах масові революційні демонстрації. До західно-европейських держав виїхало з Москви багато агентів, що крім аґітаційного матеріялу везуть зі собою великі гроші. Декого з них арештовано вже в Польщі.

Закриття Сельробу. Поліція перевела ревізію в домівці секретаріяту „Сельроб-Єдність“ у Львові і знайшла відозви та інші папери, які свідчать, що Сельроб стоїть у тісному звязку з комуністичною партією Польщі. Відозви накликували до страйків, голодівок політичних вязнів і т. п. На основі цього матеріялу домівку секретаріяту „Сельроб-Єдність“ закрито.

Галичина і Волинь.

З приводу доповняючих виборів на Волині.

Сокальський кордон.

Навіть при теперішніх виборах на Волини можна почути про ломання т. зв. сокальського кордону. Є це найкращим доказом, що українське життя в Галичині й на Волині ще досі не злилося в одне русло. Ще й досі існують якісь ріжниці між українцями цих земель, ще й досі вони себе взаїмно як слід не пізнали. Є це великим злом нашого народнього життя, яке вимагає як найбільшої консолідації українських сил, щоби успішно боротися за свої права. І тому вже поверх 10 літ ми постійно товчемо одне й теж: розвалити сокальський кордон.

Існування в дійсности неіснуючого сокальського кордону привикли в нас пояснювати тим, що Галичина й Волинь довгі віки були під ріжними заборами і через це є інакше виховані, інакше думають, інакше дивляться на світ і на свої народні справи. Можна би признати повну слушність такому твердженню, колиб ці землі перейшли були відразу зпід панування одної під панування другої чужої держави. Але на щастя між тим переходом ми мали, хоч і дуже короткий час, свою власну державу. Цей короткий момент власної державности вніс величезну зміну у психіку всіх українців. З одного боку він що найменше на 2/3 зменшив наслідки впливу давнього чужого панування над українцями, а з другого боку підготовив грунт для спільної відпорности перед наслідками нового чужого панування.

Цей благодатний вплив, який оставила в Галичині і на Волині власна українська держава, проявляється на кожному кроці. Хоч би навіть у обопільному стремлінні українців Галичини й Волині ломати сокальський кордон. Бо треба признати, що те стремління є що найменше одинаково сильне в Галичині й на Волині. Кажу — щонайменше, бо твердж, що на Волині, в народній масі це стремління є сильніще, як у Галичині.

Чому і які є ріжниці між Волиню й Галичиною?

Помимо обопільного стремління обєднати українське життя Волині й Галичини, все таки між тими землями є якісь ріжниці. Я вже нераз мав нагоду висказати, що ті ріжниці є наслідком не однакової підготовки до громадського життя. Галичина є краще підготована і має більше людей для громадської праці, Волинь є слабше підготована і має дуже мало працівників. До тогож не малу, а навпаки — дуже велику ролю грає тут і те, що волинські громадські працівники — провідники громадського руху вбільшости далеко не доросли до свого великого завдання. Згадати хоч би тих всіх послів з 1922-го року, які свого часу грали на Волині першу скрипку, а тепер їх зовсім не стало (повтікали), або стали політичними банкротами, як прм. недобитки Сель-Робу правиці.

Другою перешкодою, яка стала на шляху обєднання українського руху на всіх землях під Польщею було те, що українці в самій Галичині занадто розбились і не мали змоги кинути своїх сил для праці на Волинь. Наслідком цього було, що Волинь не знала українського життя в Галичині, а Галичина не уявляла собі волинської дійсности. Оце взаїмне незнання дійсности стало згодом віссю ножиць, які відхилювали українське життя Волині від життя Галичини. І саме в цих ножицях треба шукати поглиблення ріжниць між Волинню й Галичиною. Або інакше — вже ми, за час співжиття під одним пануванням, причинилися самі до витворення тих ріжниць, які сьогодня характеризують українське життя Волині й Галичини.

Наслідки ножиць.

На тих ножицях дуже багато стратила наша народня справа під Польщею взагалі, а на Волині зокрема. Наше занедбання на Волині дуже зручно використали агенти наших ворогів. Ті агенти поставили собі головним завданням зогидити на Волині українське життя Галичини. Агенти Москви і т. зв. регіоналізму звернули головну увагу на те, щоби представити українське життя Галичини в якнайгіршому світлі і тим самим ослабити тягу українців Волині до злиття з українським життям у Галичині та забезпечити їх перед впливом того життя.

Треба признати, що вони мали поважний успіх. Під впливом їхньої агітації українці Волині зневірились у свої сили, яких не бачили в Галичині і не мали у себе, та вдарились в орієнтації — головним чином на більшовиків, а в меншій мірі на Варшаву. Про першу орієнтацію вимовно говорять відомости про поширений сельробізм, — про другу — вибори в 1928 р.

До цього вогню долила Галичина у 1928 р. і своєї оливи. Тодішні волинські умовини виразно наказували всім українцям стати до виборів разом. І це зрозуміло Українське Національно-Демократичне Обєднання та всіми силами намагалось утворити при виборах той спільний фронт. На жаль не зрозуміли цього інші українські партії, які, не знаючи волинської дійсности й фальшиво про неї поінформовані, пішли до виборів не під національним, а під партійним кличем. Сьогодня вже й вони зрозуміли свою помилку.

Яке значіння теперішніх виборів на Волині.

Звичайно при виборах кладеться вагу на здобуття як найбільше мандатів. У теперішних волинських виборах число мандатів грає другорядну ролю. Значіння теперішних виборів полягає головним чином у тому, щоби знищити ті ножиці, які відхилювали українське життя Волині й Галичини.

Треба признати, що саме розписання тих виборів виявило деякі признаки в напрямі знищення тих ножиць. А саме — в Галичині зрозуміли помилку з 1928 р. навіть ті, які зробили помилку. Тут вже пробилася увага волинської сумної і відрадної дійсности. Сумної — бо українське життя зійшло там на манівці, — відрадної, бо там є особливо живе стремління до обєднаної праці всіх українців.

Друге дуже відрадне і благодатне для нас у майбутньому явище — це те, що підчас тих виборів у великій мірі зліквідується взаїмне незнання українського життя Волині й Галичини. Наші посли й сенатори зустрінуться віч-на-віч з волинською дійсністю і пізнають особисто його добрі і злі сторони не потрібуючи засягати про них інформацій з других рук. З другого боку українці Волині пізнають провідників українського народнього життя в Галичині і довідаються від них правди про те, що твориться в Галичині. Це безумовно розкриє перед ними всю облуду дотеперішніх інформацій чужих агентів про Галичину і наблизить їх до Галичини. Це з обох сторін причиниться до тісного обєднання українського національного руху на землях під Польщею і покінчить нарешті з т. зв. сокальським кордоном.

На яку листу голосуватиме Волинь?

Коли підчас передвиборчої акції вдасться замкнути ті ножиці, які відхилювали українське життя Волині й Галичини, то відповідь на це питання буде коротка і ясна: **Волинь голосуватиме на листу ч. 18.** Бо листа Ч. 18 є листою переважаючої більшости українців Галичини, бо листа Ч. 18. — це є та листа, яка принесла була Волині при виборах у 1922-ому році таку світлу побіду. Це є такі сильні аргументи, що їх легко кожному зрозуміти. Після тяжкого дотеперішнього досвіду зрозуміють це й всі українці Волині і це своє зрозуміння докажуть саме тим, що віддадуть усі свої голоси на листу Ч. 18.

Грицько Гладкий.

З передвиборчого руху на Волині.

ВОЛОДИМИРЩИНА: З початком березня відбулася у Володимирі під проводом пос. Кохана нарада видніщих членів Українського Нац. Дем. Обєднання. На нараді винесено цілий ряд ділових постанов у звязку з наспіваючими виборами. Повіт поділено на 19 організаційних районів і на кожний район призначено представників Пов. Нар. Комітету. Вибрано і самий Пов. Комітет та доручено йому скликати нараду представників районів на день 30-го березня ц. р. В тому дні дійсно відбулася та нарада, яка була цікава передовсім тим, що такої наради у Володимирі ще майже не було. Зійшлись свідоміщі селяне й міщане та декілька інтелігентів, які зуміли поставити нараду на височині свого завдання. В ярких і щирих словах зясовано незавидні волинські умовини та одноэгідно стверджено спільність думки і стремлінь з українським громадянством Галичини. Реферату посла Кохана вислухано з незвичайною увагою і розвинено на порушені теми дуже живу дискусію. Принято цілий ряд ухвал у звязку зі сенатськими виборами та доповнено Пов. Нар. Комітет новими членами з місць. Наприкінці назначено публичне віче під голим небом у Володимирі на день 7-го квітня ц. р.

На сель-робах уже пізналися.

ДУБЕНЩИНА: 7-го квітня ц. р. відбулося велике віче в Погорільці. Реферували посол Вислоцький і член Пов. Комітету Укр. Нац. Дем. Обєднання в Дубні п. Кибалюк. На вічу явився і посол Чучмай з б. Сельробу правиці та почав плести людям всякі дурниці про Укр. Нац. Дем. Обєднання та буржуазію і вкінці накинувся особисто на посла Вислоцького і п. Кибалюка. На свої теревені дістав належну відправу. Посол Вислоцький між ін. запитав посла Чучмая, кого він репрезентує, бож його партія збанкротувала і розсипалась. На це відповів посол Чучмай, що він є безпартійний і виступає особисто, щоби добути мандат для свого товариша б. сенатора Козицького, а тоді заложить вже другу партію, але цим разом вже національну. На запит громадян, як він ставиться до Радянщини і комуни, зразу крутив не даючи ясної відповіді. Він пояснював це тим, що ми є під Польщею, але притиснений сказав, що ні з Радянщиною ні з комуною не погоджується і осуджує роботу більшовиків на Великій Україні. Коли посол Вислоцький сказав, що оголосить це в пресі, то посол Чучмай змішався і почав знову крутити, що він тільки з деким на Радянщині не погоджується, але її не вирікається, бо там є українська влада і то в руках селян. В церковних справах сказав, що це його не обходить і справу церковну лишає він Укр. Нац. Дем. Обєднанню. Вкінці посол Чучмай хотів рятуватися особистими нападами і образами деяких наших послів. Але й це йому не вдалося, бо на Дубенщині вже добре розкусили його комунізуючу політику і роботу. Зокрема село Погорільці належить до свідоміщих сіл, передплачує кількадесять примірників українських національних газет і вже в 1928. р. голосувало переважно на ч. 18, а тепер опаматалися і ті, що голосували тоді на ч. 1 і 8.

КОСТОПІЛЬЩИНА: Костопільщина належить до занедбаних повітів Волині, через що там розвинуло досить широко свою працю польське „Визволене". Передвиборчу працю переводить в цьому повіті посол Тершаковець. Праця налагоджується і помимо тяжких умовин передвиборчий рух оживляється. В Костополі відбулося вже 3 віча і одна довірочна нарада, а саме: 16/3, 25/3, (спільне віче з радикалами) і 7/4 ц. р. Нарада відбулася 25/3 з участю представників 27 громад. На цій нараді вибрано Пов. Виборчий Комітет. На вічу 7/4 був крім посла Тершаківця посол о. Куницький. Зібралася маса селян з 11 сіл повіту. Віча викликали незвичайно гарний настрій серед селян Костопільщини і на кожному, без огляду на склад листи, винесено постанову голосувати при виборах лише на листу ч. 18. — Дальші віча назначено по гмінах (волостях): Степань 12. 4., Стидинь 13. 4., і Деражно 14/4 ц. р.

РІВЕНЩИНА: Передвиборча акція в рівенському повіті поступила досить вперед. Цей повіт рахують радикали виключно своїм і на нього звертають особливу увагу. Але вже сьогодня можна сказати з певністю, що шанси листи 22. і 18. є в цьому повіті майже однакові, а перевага схиляється на бік 18-ки. 23/3 ц. р. відбулася в Рівнім перша нарада, яку скликав ініціятивний комітет листи ч. 18. На нараду прибуло 31 осіб представників повіту і посли Максимович та Павло Васильчук, які зреферували справу виборів. На нараді вивязалася дуже оживлена дискусія, в якій одноэгідно висловлювано думки про потребу консолідації всього українського громадянства і якнайбільшої активности при виборах. Вибрано Пов. Виборчий Комітет з головою послом Максимовичем. Комітет має бути доповнений представниками з місць. Відразу намічено скликати ширшу нараду представників повіту 30-го березня ц. р., а 6-го квітня влаштувати в Рівному повітове віче. Щойно після цього мають піти віча по гмінах (волостях) і по можливости по окремих громадах. Канцелярія виборчого Комітету міститься при вул. Вуській ч. 3.

І в Ковлю уневажнені вибори.

Найвищий Суд у Варшаві розглядав дальші протести проти соймових виборів і уневажнив вибори в окрузі ч. 56 (Ковель, Любомль, Володимир, Горохів), де, як відомо, адміністраційна влада уневажнила українську блькову листу ч. 18. На першому місці цеї листи був б. посол С. Підгірський. До сойму війшли тільки кандидати 1-ки: Яким Волошиновський, Василь Сегейда з походження українець), Атанас Острейко, Єр. Садовський і жид д-р Лебле.

Крім того уневажнено соймові вибори в 64-ій окрузі на Білоруси, де війшли послами два білорусини, два бебеки і один польський соціяліст.

Доси уневажнив Найв. Суд 38 посольських мандатів, між ними 19 з одинки.

Всі Українці голосують на листу ч. 18

Українська Громадо!

Прийшов час, коли український простір наповнюється веселим гомоном вікової побідної пісні „ХРИСТОС ВОСКРЕС“, пісні, яка розпорошує хоробливі сумніви та сіє зерно надії.

В такий час „Рідна Школа“ звертається звичаєвим правом до Українського Громадянства з пригадкою, що здійснення нашого національного ідеалу буде щойно наслідком всебічної пильної продуманої праці цілих українських поколінь.

Український нарід гоїть рани свого розшарпаного тіла та готується до дальшої затяжної боротьби за своє право господаря. А готуючися, МУСЯТЬ СУЧАСНИКИ ПОДБАТИ ПРО ВИХОВАННЯ НАСЛІДНИКІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НАЦІЇ ДО ЇЇ МЕТИ. Це важке завдання сучасників і велика одвічальність тяжить на них. Якщо цього не виконаємо, то українська молодь може стати противником наших змагань або рівнодушною до них. Одно гірше від другого.

Освідомлення дітвори про мету й потреби нації, витворення в неї прихильности й любови до рідного народу, запалу й охоти до саможертви, вложено на „Рідну Школу“, яка виконує цю працю своєю всебічною діяльністю та своїми власними виховними заведеннями.

Не тратимо ні на хвилю віри в силу й живучість власного народу, який для виховання своєї молоді певно не пожаліє ні моральних ні матеріяльних жертв.

ДНІ ВОСКРЕСЕННЯ ПРИЗНАНІ ДНЯМИ „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

Нехай у ці дні зєдиняться серця українських синів і дочок для шкільного великого діла, для запевнення нашої національної майбутности шляхом виховання характерної молоді. Нехай кожний українець і українка чи кожна українська установа зложить поза своїм звичайним датком окремо дар на „писанку“ „Рідної Школи“. Від цього обовязку не можуть нікого здержувати ніякі причини.

„В сей день“ обєднаймося думкою й чином для виховної справи під прапором „Рідної Школи“ та наблизимо день Воскресення України.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

Ілля Кокорудз, голова — Д-р Мирон Коновалець, секретар

По широкому світі.

МОРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ, що радила в Льондоні від кількох місяців, скінчилася, не осягнувши своєї цілі. Скликав її анґлійський премієр Мекдональд, щоби припинити морські зброєння та заощадити морським державам видатки на армію, однак перша Анґлія не думала щиро про зменшення своїх морських сил. Найбільшою перешкодою в порозумінню була Італія, що хоче мати таку саму воєнну фльоту як Франція. На це ніяк не годиться Франція, впевнюючи, що до оборони своїх берегів потрібує більшої фльоти, яку моглаб зменшити тільки на випадок, якби Анґлія та інші держави дали їй запоруку безпечности. На таку запоруку Анґлія не годиться. Скінчилося на тім, що Франції та Італії дали вільну руку, а порозумілися між собою тільки Анґлія, Америка та Японія, встановивши, кілько воєнних кораблів кожда з цих держав може мати. Найбільшу фльоту має тепер Америка, дальше Анґлія і Японія. Наслідком цеї умови Анґлія заощадить собі грубі міліони, бо не буде кінчити розпочатої будови нових воєнних кораблів.

БУРЯ НАД ІНДІЄЮ. Дня 6. квітня ц. р. сталася в історії Індії найбільше революційна подія у відношенню до анґлійського уряду. Провідник індійських націоналістів зломив сільний монопольний закон. Молячись, він увійшов у море, зачерпнув солоної води в руки і цим знаком розпочав новий ступінь боротьби за визволення свого краю. Тепер він ходить від села до села, виголошує промову і відбирає присягу від населення, що витреває в боротьбі за волю. Одночасно по ріжних містах приходить до кривавих заворушень. Індійці виконують супроти анґлійської влади загальний бойкот. Ні стріляння, ні арештування не зломили індійського руху. Анґлійська влада не хоче покищо арештувати самого Ґандія, знаючи, що це викликалоб явну революцію 300 міліонів індійського населення. А якщо революція стане релігією для цих мас, Індія буде страчена для анґлійської держави.

ВОЄННІ АЛЯРМИ. Заграничні ґазети заговорили про війну, яку приготовляє Німеччина проти Польщі. З хвилею, як надренська земля буде зовсім звільнена від французьких окупаційних військ, німці возьмуться до ревізії своїх східних границь. Вони ніколи не годилися на прилучення поморського коридора і шлеської землі до Польщі. З Німеччиною малаб співділати Литва, що також не зреклася своїх претенсій до Виленщини. На випадок війни вдарилиб більшовики на Польщу. Одночасно вшехпольські ґазети пишуть про приготовання Польщі до війни з більшовиками. В гру входять здобуття України для католицьких впливів і розбиття протирелігійної Радянщини. Широко розписуються про ці приготування більшовицькі ґазети. З урядових кругів покищо не заперечено цим фантастичним поголоскам.

Ріжні вісти.

Італійські ґазети доносять, що китайці убили в останніх часах 24 християнських місіонарів, з того двох епископів.

Більшовики касують латинські назви в медицині і впроваджують російські.

Коло Тирасполя в полудневій Україні прийшло до боїв між населенням і червоними військами, що вбило скорострілами багато людей. Часть збунтованого населення втікла в ліси й злучилася з повстанцями.

В боях між військом китайських збунтованих ґенералів і нанкінським урядом попало в полон кількадесять німецьких старшин, яких розстріляно без суду.

На орґанізаційному фронті.

СОКАЛЬЩИНА: 17/2. ц. р. відбулась нарада громадських радних в Сокалі. На нараді реферували посол Кохан і сенатор Кузьмин. Нарада викликала серед присутніх незвичайне зацікавлення самоуправними справами. — 2-го лютого ц. р. відбулося в Сокалі величезне віче в ціли запротестовання проти шаліючого червоного терору на Великій Україні. Віче скликав Повітовий Народній Комітет. Промовляв посол Кохан. Віче одноголосно ухвалило протест проти червоного терору на Великій Україні і відкликалося до цілого культурного світу, щоби всіми доступними засобами перешкодив руїницькій роботі більшовиків, та висловило співчуття всім українцям, які терплять від більшовицького терору. — 6/3. ц. р. відбув посол Кохан нараду мужів довіря сокальського повіту в актуальних справах Сокальщини, а зокрема в справі українського кооперативного банку в Сокалі.

ХИРІВЩИНА. 2/4. ц. р. попол. відбулася в Хирові нарада радних Хирівщини. Нараду відкрив Франц Липецький з Хирова, а проводив гром. Копцюх Дмитро з Городович. Про наше політичне становище та про громадську самоуправу говорив о. сенатор Юліян Татомир. В дискусії забирали голос: М. Козик, війт з Поляни, Ф. Федорчук з Хирова, М. Заньків з Сушиці малої та інші радні. Одноголосно ухвалено резолюції, в яких висказується повне довіря Укр. Парл. Репрезентації, подяку о. сенаторові Татомирові за енерґійну та видатну громадську працю в старосамбірському повіті та протестується проти червоного терору на Великій Україні.

ЗБАРАЩИНА: 6/4. ц. р. відбулася довірочна нарада Укр. Нац. Дем. Обєднання в Лубянках вищих. Проводили о. П. Кіжик, Іван Синиця і Ярослав Кошіль. Про наше політичне і економічне становище говорив п. Скасків, орґанізатор Підгаєччини. На нараді було біля 200 молодих господарів, які по рефераті і дискусії ухвалили одноголосно резолюції, в яких висказують повне довіря Укр. Парл. Репрезентації, протестують проти червоного терору на Великій Україні та висловлюють співчуття українцям жертвам того терору.

УГНІВЩИНА: Заходом Пов. Нар. Комітету в Угнові відбулася 23/2. ц. р. нарада громадських радних. Реферував посол Кохан. Нарада була дуже чисельна і викликала велике зацікавлення справами самоуправи.

З великодних звичаїв.

Як давніше обходили Великодні свята?

Опис великодних звичаїв, які наш нарід заховує до тепер, подав я у великоднім числі „Свободи“ перед двома роками. Тепер хочу подати, як обходили наші люди великодні свята перед кількадесяти літами.

Як оповідають старі люди, великодні звичаї перед кількадесяти літами були менче-більше такі: Великдень обходили дуже урочисто, тому приготування до цього свята забирали дуже багато часу. Тревали вони майже цілий великий піст.

За той час старалися ріжньої одежі, мололи в млині пшеницю на паску, білили хати, і робили інші порядки по хатах.

Дівчата вишивали собі хустки, запаски, пошевки на подушки, простирала і т. п. Виробляли також з паперу ріжні гарні квіти для прикрашення образів у хаті і церкві.

Парубки найбільше мали клопоту з капелюхами. Давніше кождий мусів собі сам виплести пліть з житньої соломи, з котрої опісля шили капелюхи. Обшивали ті капелюхи довкола гарними стяжками й обтикали пірям з пав. Господині присвячували найбільше уваги паскам. Розуміється, що кожна господиня хотілаби, щоби її паска була найкраща, Паски пекли звичайно в пятницю. При печенню пасок сповняли обовязково такі церемонії:

Наложивши до печі сухих дров, господиня брала скрутіль соломи і запалювала ним дрова. Коли дрова почали горіти, хрестила огонь трічі і приставляла до нього горщок з водою, бо на основі старого повіря огонь без води не може бути. При цім огни звичайно не варили нічого.

До вироблювання пасок і саджання де печі господині сходилися по кілька до одної хати. Паски саджали давно не в пательнях, але з голим дном, а до саджання в піч служила широка лопата. Таких лопат не було багато, звичайно дві-три на ціле село. Паски пекли давно так само як і тепер з рожами і хрестами. До вимітання печі перед саджанням до неї паски робили так зване „вомело“, бо звичайним вінником це не годиться.

Щоби паска не тріскала, напихали зверха в рожі і хрести житних стебел, опісля ті стебла і ті „вомела“, що ними вимітали піч, палили, а потім старанно переховували і додавали до води, якою підливали розсаду. Це мало хоронити її від гусільниць.

Перед кількадесяти літами був у нас загально поширений звичай, що в суботу вечер розпалювали коло церкви великий огонь, котрий горів цілу ніч, до хвилі, покіль не почали правитися воскресна утреня. Довкола цього огню ставали гурмою і старі і молоді, проводячи так цілу ніч. Цей звичай занехали майже всюди з тої простої причини, що молодь, стараючись дров, аби було чим цілу ніч палити, заходила на чужі обійстя і забирала нераз цілком ще добрі господарські знаряди, як сани, терлиці, відчіпляли ворота і несли те все на цвинтар до огню. Звідси повставали нераз дуже гострі непорозуміння між громадянами. Це і причинилося до того, що той дуже давний звичай занехали зівсім.

Святили все так само, як і нині, тільки було більше всяких забобонів. Декуди забобонні люди святили крадькома деготь, його вживали опісля як лік проти ран на худобі, а також малювали ним великі хрести на дверях хлівів, де стояли корови. Це мало хоронити їх перед чарівницями.

„Гаївки“ починали виводити на Великдень зараз по Службі Божій і виводили так як і тепер через цілі свята. Співали ті самі пісні, що й тепер.

Великодний понеділок називався давно „обливаний понеділок“, бо був звичай, що в цей день обливаються водою. Хлопці засідають на дівчат, а навіть впадають до хат і обливають їх водою, а ті знову віддячуються їм. В цей день можна нераз стрінути хлопця або дівчину так зіляті водою, якби з ріки її хто витягнув. Подекуди робили це не тільки молодь, але і старші.

На третій день свят був давніше звичай, що молоді парубки перебирались за ріжних звірів, як медведів, коней і т. п.

Коли мали розходитись вже додому, то вся молодь почіпавшися за руки, співала:

Ой поставлю кладку,
Через сіножатку,
Вербову, вербову.
Час нам паночки,
З тої гаївочки,
До дому, до дому.

Перед відходом спішили всі на гроби своїх рідних коло церкви, там клякали і молилися за їх душі.

Дмитро Рудяк.

Вся писанка на „Рідну Школу“!

З нагоди Воскресення Христового не забувайте на писанку для „Рідної Школи“!

Нехай кожне Товариство (Кружок „Рідної Школи“, Читальня, Луг, Сокіл, Кооператива, Молочарня і т. п.), кожне підприємство і кожний Українець та кожна Українка особисто чи гуртом перешлють дар на писанку „Рідній Школі“.

Приходи з вистав, концертів й інших улаштувань в часі від Великодня до Вознесення йдуть на „Рідну Школу“!

Сповніть свій обовязок супроти своєї дітвори і молоді, для Великого Майбутнього української нації.

Головна Управа „Рідної Школи“ Львів, Ринок 10.

ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ.

В справі звірячих хоріб.

Санітарний нагляд над пошестними недугами звірят виконують ветеринарі. В громадах має громадська влада на випадок вибуху пошестної звіринної недуги видавати зарядження, доки не прийде ветеринар. Про кождий випадок пошестної недуги у звірят мають власники їх і особи, що ходять коло звірят, повідомити староство, чи ветеринаря. Тимчасові зарядження видає громадський уряд, а коли би він цього занедбав, постерунок поліції.

За звірята, убиті на доручення державної влади в звязку з пошестною недугою, належиться повне відшкодування. Лише ті особи, що занедбали обовязок зголосити пошестну недугу, тратять право до відшкодування. Коли пошестна недуга перейде, має бути переведена десинфекція звірят, стаєн і всіх тих предметів, що з ними звіря зустрічалося, прм.: корит, упряжею, коців і т. п.

Винагорода радних на Волині.

В деяких сільських громадах на Волині радні кольоністи велять собі платити винагороду за участь в засіданнях громадської ради. Таке домагання радних є протизаконне, бо на основі арт. 19. розпорядку генерального комісаря східних земель з 26. IX. 1919, радні сільських громад виконують свій обовязок почесно.

Усунення з уряду солтиса.

На Волині буває дуже часто, що повітовий староста усуває з уряду солтиса без відома повітового виділу. Таке поступовання є протизаконне, бо на основі постанов розпорядку Президента з 19. січня 1928, повітовий староста хотячи усунути солтиса, має обовязок засягнути опінії повітового виділу.

НОВИНКИ.

Зі святом Воскресення Христового пересилаємо нашим Читачам і Прихильникам щирі бажання веселих свят.

— **Нинішнє число „Свободи“** виходить з технічних причин, від редакції незалежних, тільки на 6 сторінках. Слідуюче число вийде зараз по святах.

— **Заборона великодної стрілянини.** Староства в цілім краю заборонили великодну стрілянину з пальної зброї, страшаків, петард і жабок, зложених з вибухових матеріялів. Аптикам і склепам не вільно цих матеріялів продавати. Винуватців чекає грошева кара до 500 зол. або арешт до 14 днів.

— **Відкликаний розпорядок.** Станиславівський епископ Хомишин оголосив розпорядок, яким заборонив посвячувати паски і виводити гаївки під церквою в часі великодних свят. На просьбу численних делеґацій від сіл епископ відкликав свою заборону.

— **Хто може їхати до Америки.** Іміґраційна комісія парляменту в північно-американських Зединених Державах ухвалила внесення, щоб вилучити з іміґраційної квоти і допустити окремо до Америки батьків і матері американських горожан, однак ті родичі мусять мати бодай 55 літ. Молодших не будеться впускати.

— **Загадочна пожежа.** На площі „Східних Торгів“ у Львові згорів модель нафтового закопу з вертничою вежою, що був власністю нафтової фірми „Ґаліція“. Цілий павільон був збудований зі сухого дерева, а в середині були запаси оливи та смарів. Поляки кажуть, що пожежу викликала тайна українська орґанізація, хоч більше правдоподібне, що закіп підпалили бездомні люди, які там ночували.

— **Обікрали церкву.** В Рошні, повіт Коломия, дочерній парохії Вікна к. Городенки, місцеві таки парохіяне, дізнавшись про грошевий стан церковної скарбони, прочитаний парохом у церкві дня 6. березня ц. р., розбили двері від церкви і захристії, підважили баґнетом шуфляду церковної скарбони, замкнену на три вертгаймівські замки, розбили її і забрали готівку коло 400 зол.

— **Від іскри паровозу** згоріло 6 морґів молодого лісу коло Жовнівки пов. Бережачи на шкоду ґр. Потоцького з Раю.

— **Великий Львів.** Рада міністрів рішила прилучити до міста Львова підміські громади Знесіння, Замарстинів, Клепарів, Левандівку, Сиґнівку, Козільники і Ялівець.

— **Новий бойовий орудник.** Анґлійська військова влада робить проби з літаком, що буде вжитий в часі війни до кидання бомб. Кермувати ним буде не чоловік, але радіо із землі. На літаку є наставлений механізм, що самочинно в означеній годині замкне мотор. В часі війни такий літак буде навантажений вибуховим матеріялом і випущений так, щоб упав в точно означеному місці і вибухнув.

— **Жертви непорядку на залізницях.** Коло Старого Самбора їхав возом 28-літний Василь Бандура, щоби привезти священика на лохорон. По дорозі присівся парубок Петро Теребух. По дорозі мусіли переїздити через залізничий шлях. В тій хвилі надїхав поїзд. Коні сполошились, машина розірвала віз і Василь Бандура згинув на місці, а Петро Теребух, тяжко поранений, опинився в шпиталю. Причиною нещастя був брак рампи на шляху, хоч туди переїздять денно десятки фір.

— **Криваві заворушення.** В Олькуші прийшло до кривавих заворушень робітників, яким фабрика хоче зменшити платню. Поліція стріляла в повітря, опісля до товпи. Один робітник ранений.

— **Зле орудував бомбою.** В залізничій будці у Верчанах коло Стрия вибухла бомба і вбила 24-літного Богдана Кібу, що мешкав тут у свого брата. Слідство викрило, що він служив при саперах і недавно був звільнений з військової служби. Звідтам і приніс бомбу, собі на смерть.

— **Згорів тартак.** У Звиринці коло Турки над Стриєм згорів тартак фірми Вайнґартен і спілка, що не робив уже кілька літ. Шкода виносить 20 тисяч долярів. Пожежа повстала наслідком підпалу. За тартак іде судовий процес з причини невиплатности власників.

— **Саранча.** В Палестині та Єгипті появилася саранча і нищить всяку ростинність, перелітаючи з місця на місце. Рої саранчі закривають сонце і тягнуться на кільканайцять кільометрів. Є такі густі, що навіть залізничі потяги не можуть їхати. Єгипетський уряд уживає до нищення саранчі огнеметів, знаних зі світової війни. За Йорданом станули до боротьби з цею язвою 75 тисяч людей, що працюють днем і нічю. Доси знищили десятки тисяч тон саранчі і кількасот тон яєчок.

— **За програний процес.** Михайло Бабич в Лішні пов. Лісько процесувався зі своїми кревними Іваном і Катериною Бабичами за спадок. Коли вреші процес виграв Михайло, Кревняки рішили на нім пімститися. На весіллю Іван Бабич почастував його горівкою, до якої всипав стрихніни. Михайло згинув незабаром від отруї, а його ворогів арештовано.

— **Пожежа.** В Млиниських пов. Жидачів згоріло кілька господарств. Причиною вогню була неосторожність одного господаря підчас кормлення худоби в стайні.

Процес за православні церкви.

З діяльности Парляментарної Комісії для Оборони Православної Церкви. — Книжкове видання документів і матеріялів ревіндикаційного процесу.

Щораз більше зближається термін масових судових розправ, виточених римо-католицькими Епископськими Куріями у справі передачі їм 724 теперішних православних церков разом з церковною землею і цілим маєтком. Ця справа викликує щораз більше зацікавлення і щораз більше хвилювання серед цілого, не лише православного, українського населення. Цей надзвичайно рідкий у новітніх часах великанський процес має першорядне значіння не лише суто церковне, але загально-національне. Тому не дивниця, що він відбився уже голосним відгомоном на парляментарній арені та й порушено його також на сторінках світової преси.

14. квітня вийде з друку обширна брошура, зладжена і видана заходами Парляментарної Комісії для оборони Православної Церкви, до якої входять українські та білоруські посли й сенатори, під наголовком: **„Процес за православні церкви“ — „Справа т. зв. ревіндикації 724-ох православних церков Римо-Католицькому Костелові“.** Ця брошура обіймає цілість ревіндикаційного процесу, подає його початкову історію та всі численні документи, які досі у цій справі появилися і до неї відносяться. Крім цього у брошурі будуть мапи, на яких подрібно показано, які святині загрожені ревіндикаційним процесом, скільки взагалі є на північно-західних землях православних та католицьких святин, найважніші відомости в цій справі і т. д. а всі цифрові дані оперті на офіціяльних статистичних джерелах. Ця цікава публікація освітлить цілу одну сторінку українського культурного життя і буде мати не лише актуальне значіння, але також вартість історичної книжки, і тому зацікавляться нею безумовно не лише православні й унїятські духовники, але також широкі кола всього українського громадянства. Не вважаючи на великі кошти видання (переписування та друк мап), брошура буде коштувати лише 3 зол. Замовляти можна її вже тепер під адресою: В. Косоноцький, Секретаріят Українського Клюбу, Варшава, Сойм.

СВЯТКУЙМО БЕЗ АЛЬКОГОЛЮ!

Замісць алькогольних напитків повинна на святочному столі кожної української хати красуватись артистично виконана карта „Рідної Школи“, звільняюча від алькогольних принять. За карту складається добровільний даток, одначе неменший як 2 зол. Виказ осіб, що набули карти з висотою зложеної жертви, буде оголошений в пресі. — Звертайтеся за картами на адресу: **Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові, Ринок 10.**

ДО БОРОТЬБИ ЗІ ШКІДНИКОМ.

На цей рік припадає велика рійка маєвого хруща, одного з найбільших шкідників нашої ростинности. Всім ділянкам рільничої праці, отже господарці рільній, лісній, садівництву і городництву грозять великі страти. Обчислення виказують, що в невеликій Австрії хрущі роблять шкоду на 20 мілїонів, у Франції до пів мілярда, а в Польщі до 500 мілїонів зол.

Сили одиниці за слабі, щоби боротися з тим шкідником. Все населення мусить заінтересуватися цею справою і станути до боротьби з цею язвою. Як тільки покажеться маєвий хрущ, повинні все без ріжниці пола і віку збирати його з дерев і нищити. При тім можна мати безпосередню користь, бо хрущ, залитий горячою водою і вбитий, є добрим кормом для дробу, безрог, риб і т. п.

Сподіватися цього шкідника треба з кінцем квітня і початком мая. Тому треба ладитися до боротьби і за всяку ціну ратувати мілїони.

Посмертні вісти.

Д-р Лев Бачинський, адвокат в Станиславові, помер у Відни, куди виїхав лічитися, в 58 році життя. Був головою соціялістично-радикальної партії та соймового радикального клюбу.

Юліян Стефанович, вислужений професор ґімназії, помер у Львові в 71 році життя.

Іван Шафран, б. поручник УГА, помер у захисті Укр. Інвалідів у Винниках по довголітній недузі легких.

Нові книжки і видання.

Д-р Ст. Шухевич: ВИДИШ БРАТЕ МІЙ (8 місяців серед УСС-ів). Видання „Червоної Калини“. Львів, 1930. Стор. 232. — В новій книжці своїх воєнних споминів автор подає цікаві матеріяли до історії українського січового стрілецтва на початку світової війни.

Д-р Ганс Кох, б. сот. УГА: ДОГОВІР З ДЕНІКІНОМ (Від 1. до 17. листопада 1919 р.). Видання „Червоної Калини“. Львів 1930. Ст. 55.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, популярно-науковий журнал, ч. 7 за квітень ц. р. Видає Тов. „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстрований журнал для дітей, ч. 4. Львів, вул. Зіморовича 3.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ, часопис проводу українського пластового уладу, присвячений справам позашкільного виховання молоді. — Львів.

ДОПИСИ.

ЖИЛИНЦІ, ПОВІТ БОРЩІВ. **Доношщики.** Дня 16-го лютого ц. р. відбувся в селі Циганах концерт, який влаштувала читальня „Просвіти“ з Жилинець. Один із соколів деклямував на концерті вірші Т. Шевченка „Чигирин“ і „Тарасова ніч“. Після концерту хтось доніс до поліції в Скалі, що декляматор наклицував присутніх збиратись і різати поляків. 3-го березня ц. р. прийшло до Жилинець двох постерунковцв зі Скали, перевели ревізію у декляматора і його суфлера і обох забрали на постерунок до Скали. На другий день їх звільнено, але наслідки допровадження їх до постерунку були такі, що оба арештовані, молоді хлопці, передали справу зі свідоцтвом лікаря до суду. Секретар Пов. Нар. Комітету інтервеніював у цій справі у повітового старости, який приобіцяв справу розслідити і винних покарати. Після цього попрошено тогож секретаря до повітової команди поліції, де списано з ним протокол.

ДРУХОВА НА КОСТОПІЛЬЩИНІ (ВОЛИНЬ). **Темнота села і будова школи.** Наше село є дуже велике, але не має ні кооперативи, ані Просвіти, взагалі нічого доброго. Тільки завдяки свідомому селянинові С. Гуринові зорґанізувався гурток молоді, що пішов колядувати на народні цілі. За заколядовані гроші передплатив три українські часописи та післав 10 зол. на „Рідну Шолу“. Тільки заколядував, що й не було куди тих грошей обернути, бо селяне до цього датку віднеслись не вельми прихильно. Панує в нашім селі темнота через те, що селяне зовсім не дбають про самоосвіту. Дітей в шкільнім віці є в нас до 500. Учитель і учителька учать дітей в найманій хаті та дають нашим дітям таку науку, що краще без неї. Кинулись селяне будувати школу, приїхав інжинір, зробив пляни. Та вмішався в цю справу батюшка з села Погоріловки, М. Богуславський, та перекрутив так, що в нашім селі далі не буде школи, а мають будувати в с. Погоріловці. В цій справі подаємо скаргу до вищої влади. **Партійний.**

СОКАЛЬЩИНА. **(Трудноші громадської праці).** Від довшого часу заприміччується в сокальському повіті такі розпорядки адміністрації, які унеможливлюють працю навіть в освітних орґанізаціях. Почалось це з 1-го січня ц. р. з Шевченківської Академії в Сокалі. На салі явився новоприбувший до Сокаля комісар староства п. Бавер, а на вулиці перед будинком зібралися поліцянти з наїженими баґнетами. Коли на закінчення свята зібрані на Академії почали співати український національний гимн, то комісар Бавер зарядив присутньому на салі комендантові постерунку опорожнити салю. На інтервенцію посла Кохана сказав, що має таке доручення від вищої влади. У цій справі були представники українських організацій і громадянства з послом Коханом у старости і запротестували проти безпідставного розпорядку комісаря. Тоді комісар Бавер признав, що такого розпорядку не дістав від нікого. Незадовго по тім прийшла заборона праці самоосвітних гуртків в Яструбичах, а ще пізніше заборона аматорських вистав у тий і в інших громадах повіту. Як причину тих заборон подало староство крадіжи (прим. Поздимир), або інші проступки невикритих одиниць, як це було в громаді Яструбичах, Комареві, Стенятині і ін. Зокрема годиться занотувати випадок розігнання сходин членів читальні в Поториці, де члени читальні зійшлися вечером слухати грамофону. На салю влетів постерунковий зі Сокаля з револьвером в руці та розігнав сходини. Взагалі в останніх часах відносини в сокальському повіті стали майже неможливими і годі очікувати скорої поправи. На це вказує зла воля представників адміністрації у відношенні до всього, що українське.

РОГАТИНЩИНА. **(Самоуправні штучки).** Повітовий староста, як голова тимчасового Повітового Виділу розіслав до всіх громад повіту вимогу, щоби кожна громада вставила у громадський буджет досить великий видаток на утримання краєвих шпиталів. На цю вимогу внесло багато громад рекурси до воєвідського виділу і це відразу вплинуло на те, що староста, як голова Пов. Виділу, зараз розіслав до всіх громад другий обіжник, в якому пояснює, що видатку на краєві шпиталі згідно з попереднім обіжником не треба трактувати як обовязковий видаток і, що його тільки поручалося громадам вставляти до буджету і то в добровільній висоті. Таким чином свідоміші громади, що опротестували вимогу старости, звільнилися від того зайвого видатку, але несвідомі громади, які не знали, що з цим зробити, таки вставили його до буджету і не потрібно себе ним обтяжили.

ДОЛЖКИ, пов. ТУРКА н. Стр. **Культурно-освітна праця з перешкодами.** Аматорський гурток при місцевій читальні „Просвіти“ приготовив виставу „Свідки“ Курцеби й оперетки „Не повелось“. Вистава мала відбутися 2. березня ц. р. в старім парохіяльнім домі. Парох о. Б. згодився був спершу на це, тимбільше, що половина доходу мала піти на церковні цілі. Та не довго прийшлося просвітянам радіти прихильністю о. Б. до культурно-освітного діла. На два дні перед виставою він не позволив аматорам грати в старій плебанії, хоч навіть староство згодилося, щоби, мовляв, ще хати йому не підпалили. Але аматори тим не зразились. Не зважаючи на перешкоди від своїх, вони приготовляють нову виставу на Великдень. **Член.**

Ціни у Львові.

ЗБІЖЕ: Пшениця двірська 38·50—39·50, збірна 36·25—37·25, жито 21·50—22, ячмінь 19·25—19·75, овес 17·50, гречка 24—25, просо 28—29.

НАБІЛ: Маслосоюз платив кооперативам 15. квітня: масло експортове солене 5·10, — несолене бльокове 5·10, молоко 0·34, сметана 1·60, копа яєць 5·30.

ГРОШІ: Доляр амер. 8·90, канад. 8·80, чеська корона 0·26, рум. лев 0·05, астр. шілінґ 1·26, фанц. франк 0·35, фунт штерл. 43·80, червінець 13·50, нім. марка 2.12.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.